

τὸ ἔτος 1955, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν φωτογραφῆσω, καθ' ὅσον τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χρόνου εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἢ καλύπτεται ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ὁ πύργος ἔχει διάμετρον 6 μ. κατὰ προσέγγισιν, εἶναι δὲ φθοδομημένος διὰ πλίνθων παρολίθου, τινὲς τῶν ὁποίων φέρουν πελεκοσχῆμους συνδέσμοις ἢ τόρμους (Πί ν. 384 δ). Ὑπῆρχεν ἄρα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς πόλεως μικρὸς λιμὴν, προστατευόμενος καὶ ὑπὸ μικροῦ ὄχυρου λιμενοβραχίονος, ὅστις πιθανῶς ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν προσόρμισιν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Β. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΤΕΡΠΝΗΣ ΝΙΓΡΙΤΗΣ

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τερπνῆς Νιγρίτης, πλησίον λόφου καλουμένου «Παλιόκαστρο», εὐρίσκεται μακεδονικὸς τάφος, γνωστὸς παλαιότερον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Ὁ τάφος ἐσυλήθη εἰς ἄγνωστον ἐποχὴν καὶ ἔκτοτε παρέμεινεν ἀνοικτὸς ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Τότε κατεστράφη ἢ εἰσόδος, τμῆμα τοῦ καμαροσκεποῦς δρόμου, ἡ θύρα τοῦ θαλάμου καὶ ἀφηρέθησαν οἱ σιδηροὶ σύνδεσμοι, οἱ συνδέοντες τὰς πλίνθους τῶν δόμων. Ἀργότερον, κατόπιν τῆς ἀφαιρέσεως θολιτῶν, κατέπεσεν ἡ καμάρα τοῦ θαλάμου καὶ ὁ θάλαμος ἐπληρώθη ἀπὸ τοὺς θολίτας καὶ χρώματα.

Ἡ τελευταία ἀπόπειρα λαθρανασκαφῆς ἔδωκεν ἀφορμὴν διὰ τὴν συστηματικὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν λόγῳ τάφου. Ὁ τάφος καλύπτεται διὰ τύμβου, ὕψους 3 μ. περίπου. Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ τάφου ἐχρησιμοποιήθη ἐγχώριος ἀσβεστόλιθος. Αἱ πλίνθοι ἐλειάνθησαν ἐπιμελῶς, ὥστε ἡ ἄρμο-λόγησις νὰ εἶναι πλήρης. Διὰ τοῦ καμαροσκεποῦς δρόμου (Πί ν. 385 γ) εἰσερχόμεθα εἰς τετράγωνον θάλαμον. Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρέθησαν τρεῖς θῆκαι, κατεσκευασμέναι διὰ μεγάλων πλακῶν ἐξ ἀσβεστολίθου, ἐπικειρισμέναι διὰ λευκοῦ κονιάματος (Πί ν. 385 δ). Ἐνωθεν τῶν θηκῶν ἐπὶ τῶν τοίχων ἐπιγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν νεκρῶν. Εἰς τὸν ὀπίσθιον τοῖχον διαβάζομεν τὴν ἐπιγραφὴν (Πί ν. 385 α):

Διοσκοουρίδης
Ἀπολλοδώρου

καὶ εἰς τὸν πλάγιον τοῖχον ἀριστερὰ τὴν ἐπιγραφὴν (Πί ν. 385 β):

Ἰππῶναξ
Ἀπολλοδώρου

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΙΟΥΡΗ

2. ΤΥΧΑΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Τὰ πλέον ἀξιόλογα ἐκ τῶν τυχαίων εὐρημάτων τοῦ ἔτους τούτου εἶναι τὰ κάτωθι:

Ἀμφίπολις. Τμῆμα ἐνεπιγράφου στήλης ἀποκεκρουμένης ἄνω, δεξιὰ καὶ κάτω. Περιέχει κείμενον σχετικὸν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν ἐγκοίμησιν ἄσθενῶν ἐντὸς τοῦ τεμένους αὐτοῦ. Γράμματα 3ου π.Χ. αἰῶνος. Μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον Καβάλας (ἀριθ. εὑρ. Α. 646).

Νέος Σκοπὸς Σερρών. Κατὰ τὴν ἐσκαφὴν τάφου ἐντὸς τῆς κοινότητος, διὰ τὴν κατασκευὴν δικτύου ὑδρεύσεως, ἀνευρέθη τὴν 1/2/1965 ἀνάγλυφον ἐπίπτου ἀνδρός, ἰσχυρῶς ἔκτυπον (μεγ. ὕψ. 0,765 μ.). Ἐλλείπουν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐφήβου, τὸ πρόσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς, οἱ πρόσθιοι πόδες καὶ ἡ οὐρὰ τοῦ ἀλόγου, εἰργασμένα εἰς ἕτερα τμήματα μαρμάρου καὶ ἔνθετα. Χαρακτῆρ ἀναγλύφου, πιθανῶς ἐπιτύμβιος. Ἔργασία λίαν ἐπιμελῆς, ὁψίμων ἐλληνιστικῶν χρόνων (Πί ν. 386 α).

Εἰς τὸν περίβολον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Ν. Σκοποῦ καὶ ἐντὸς σωροῦ λίθων, ἀνευρέθη ἀνθεμωτὴ ἐπίστεψις ἐπιτυμβίας στήλης. Ἡ ἀρχαιολογικὴ σημασία τῆς θέσεως τοῦ Ν. Σκοποῦ εἶναι γνωστὴ ἐκ παλαιότερων εὐρημάτων⁵.

3. ΜΟΥΣΕΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

1. Καβάλα. Συνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι ἐκθέσεως εἰς τὸν δροφον τοῦ Μουσείου Καβάλας ἀγγείων, εἰδωλίων καὶ γλυπτῶν, προερχομένων ἐκ διαφόρων χώρων τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης. Εἰς στοὰς τοῦ Μουσείου καὶ εἰς τὸν κήπον καὶ τὸ προαύλιον, τὰ περιβάλλοντα τὸ κτήριον, ἐξετέθησαν τμήματα ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων, ἐπιγραφαὶ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη. Ἐγένοντο πρὸς τοῦτοις, ὑπὸ συνεργείου συντηρητῶν τοῦ Κεντρικοῦ Ἐργαστηρίου ὑπὸ τὸν ζωγράφον κ. Κολέφαν, ἐργασίαι συντηρήσεως καὶ ἀποκαταστάσεως ψηφιδωτοῦ διαπέδου μετὰ παράστασιν δελφίνων, ἀνευρεθέντος εἰς Ἀβδῆρα καὶ ἐκτεθειμένου εἰς τὸ Μουσεῖον Καβάλας. Εἰς στοὰν τοῦ ἀνατολικοῦ αἵθριου τοῦ Μουσείου ἐξετέθη ἐλληνιστικὸς τάφος ἐξ Ἀμφιπόλεως, διασφῶζαν τοιχογραφίας μετὰ πηνά καὶ πλοχομούς. Ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνεργείου τοῦ κ. Κολέφα ἐγένετο ὁ καθαρισμὸς, ἡ συντήρησις καὶ ἡ στερεώσις τῶν τοιχογραφιῶν.

2. Φίλιπποι. Ἡ ἐκθεσις τῶν ἀρχαιοτήτων Φιλίππων εἰς τὸ νεόδμητον Μουσεῖον τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου, εὐρίσκεται πρὸς τὸ τέλος. Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἰσογείου ἐξετέθησαν ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, διάφορα κιονόκρανα, θωρά-

5. ΑΕ 1936 (Παράρτημα), Γ. Μπακαλάκης, Ἀρχαῖα εὐρήματα ἐκ Νέου Σκοποῦ (Σερρών), σ. 14 κ.έ.

κια, τμήματα ἀμβωνος καὶ ἐπιγραφαὶ παλαιοχριστιανικῶν καὶ βυζαντινῶν χρόνων, προερχόμενα ἐκ διαφόρων μνημείων τῶν Φιλίππων (Πί ν. 386 β).

Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ὀρόφου ἐξετέθησαν γλυπτὰ ρωμαϊκῶν χρόνων, ἀγάλματα Νικῶν καὶ Ἀθηνᾶς ἐξ ἀκρωτηρίων ναοῦ τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος, ἀνδριάντες, ἀναθηματικὰ καὶ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, ὡς καὶ εἰκονιστικαὶ κεφαλαὶ αὐτοκρατόρων. Εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης τοῦ ὀρόφου ὑπάρχει δωμάτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐξετέθησαν αἱ ὀλίγαι ἀρχαιοῦτες ἐλληνιστικῶν χρόνων, ἐπιγραφαὶ κυρίως τιμητικαὶ ἢ ἐπιτύμβιοι.

Ἐν τέλει ἔχει ἐτοιμασθῆ πρὸς ἔκθεσιν εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ Μουσείου μικρὰ συλλογὴ εὐρημάτων, ἐκ τοῦ ἐγγὺς τῶν Φιλίππων προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Ντικελί - Τάς, ἥτις θὰ μεταφερθῆ εἰς τὸ κτήριο, εὐθὺς ὡς ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις ἀσφαλείας τοῦ Μουσείου.

4. ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΙΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. **Καβάλα.** Ἐκ τοῦ τόξου τῆς ὑψηλοτέρας σειρᾶς ἀνοιγμάτων τοῦ μεσαιωνικοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως εἶχον καταπέσει λίθοι τινές, λόγω διαβρώσεως καὶ ἀποσαθρώσεως τοῦ ἀσβεστοκονιάματος. Τὸ δημιουργηθὲν κενὸν ἐγκυμονοῦσε κινδύνους μεγαλυτέρας καταρρεύσεως. Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τόξου καὶ ἐκτέλεσιν ἐργασιῶν συντηρήσεως ἐχρηιάσθη νὰ κατασκευασθοῦν ἰκριώματα, ὕψους ἄνω τῶν 20 μ. Ἐκτὸς τῶν ἐργασιῶν τούτων προέβην εἰς τὸν καθαρισμὸν μεγάλου τμήματος τῆς ἀλακῆς τοῦ ὑδραγωγείου ἐκ τῶν συσσωρευθέντων χωμάτων καὶ τῆς ἀγρίας βλαστήσεως καὶ τὴν ἐμφραξίν τῶν ρωγμῶν τοῦ ἐπιχρίσματος αὐτῆς, πρὸς ἐπίτευξιν στεγανότητος.

2. **Φίλιπποι.** Συνεχίσθησαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ μικροῦ συνεργείου ὑπὸ τὸν μαρμαροτεχνίτην κ. Σπ. Καρδάμην, αἱ ἐργασίαι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πλακοστρώσεως τοῦ Forum. Διὰ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν θέσιν αἱ πλάκες τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμίσεος τοῦ Forum, μέχρι τοῦ μέσου περιῖπου τῆς νοτίας στοᾶς (Πί ν. 386 γ).

3. **Θάσος.** Ἡ συνεχὴς παρουσία ὕδατος ἐντὸς τοῦ ἀνασκαφέντος ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς παλαιοχριστιανικοῦ κτηρίου⁶ καὶ ἡ κατάστασις διατηρήσεως τοῦ λίαν ἀξιολόγου ψηφιδωτοῦ δαπέδου, τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἐντὸς αὐτοῦ, ἐπέβαλον τὴν ἀποκόλλησιν καὶ τὴν μεταφορὰν τούτου εἰς τὸ Μουσεῖον Θάσου. Αἱ σχετικαὶ ἐργασίαι ἀποκολλήσεως, συντηρήσεως καὶ

6. BCH 1965, Chronique des fouilles, σ. 935 κ.ε. καὶ 567 κ.ε. Yvon Garlan, Nouvel Mosaïque Thasien.

στερεώσεως τοῦ ψηφιδωτοῦ ἐγένοντο ὑπὸ εἰδικοῦ συνεργείου ὑπὸ τὸν ζωγράφον κ. Κολέφαν (βλ. ΑΔ 21 (1966) : Χρονικά, σ. 19).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

*

THASOS

I. Région au Sud-Ouest de l' Agora

La fouille de 1965 a dégagé, à l'angle de la voie romaine dallée (cf. BCH, 1965, p. 928) et de la « cour aux cents dalles » trois salles et le début d'un passage, qui reliait la « cour aux cent dalles » à la grande cour reconnue en 1962 (cf. BCH, 87 (1963), p. 549 et fig. 2 et 3) (P I. 387 a). Des sondages en profondeur et de nombreuses trouvailles de monnaie ont permis de préciser la chronologie de la région. La « cour aux cent dalles » a été aménagée, dans la première moitié du IIe siècle, en tenant compte de la présence d'un puits hellénistique, et d'un égout (du IVe ou du IIIe siècle), emmenant vers la mer les eaux de l'égout de la rue; celle-ci, dont le dallage est d'époque romaine, a été tracée au IVe ou au IIIe siècle.

Le passage (P I. 387 a, à droite) est contemporain de la « cour aux cent dalles ». Mais l'ensemble fut remanié au Bas-Empire (pas avant la fin du IIIe siècle): le mur de fond du portique Nord-Est de la cour fut refait à cette époque, sans que le seuil donnant accès au passage soit déplacé.

II. Sondages entrepris à la demande du Service des Antiquités

Parmi ces sondages, le plus intéressant a été entrepris au voisinage du mur de fond de la cour triangulaire de l'Héracléion. Il a permis de repérer et de dégager très partiellement deux bâtiments parallèles au péribole du sanctuaire (P I. 387 c). Leur construction, très soignée, rappelle de près celle des bâtiments élevés dans le sanctuaire à la fin de l'époque archaïque; le sol intérieur est, dans les deux cas, à environ 1.30 m. au-dessus du sol extérieur contemporain, situé lors de la fouille un peu au-dessous de la nappe phréatique. L'un des deux bâtiments (P I. 387 c, au fond) a été agrandi à l'époque romaine. La présence de ces deux constructions pose de nouveau le problème du tracé du péribole du sanctuaire de ce côté.

Les deux sondages ont été rebouchés.

α. Ανάγλυφον ἑφίππου ἀνδρός ἐκ Νέου Σκοποῦ (Σερρών), β. Βυζαντινὰ κιονόκρανα διαφόρων τύπων, ὅπως ἐκτιθενται εἰς τὸ Μουσεῖον Φιλίππων, γ. Ἀποκατάστασις τῆς πλακοστρώσεως τοῦ Forum Φιλίππων

Δ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ